

Chứng Tự Bế - Làm thế nào để hiểu và giúp con em mình

Autism – How to help and understand your child

Tài liệu này do Ban Giáo Dục Y Tế và Truyền Thông Đa Văn Hóa, Bộ Y Tế NSW và Hội Giúp Đỡ Những Người Bị Chứng Tự Bế NSW (Autism Association of NSW) soạn thảo.

Chứng Tự Bế là gì?

Tự Bế là một khuyết tật liên quan đến sự phát triển gây trở ngại cho việc tiếp nhận và xử dụng các dữ kiện. Khuyết tật này ảnh hưởng đến những khả năng sau đây của các em:

- Hiểu và dùng ngôn ngữ để giao tiếp và truyền đạt ý tưởng
- Vấn đề xã giao
- Khả năng hiểu và đáp ứng với những hoạt động và sự vật ở chung quanh.
- Đáp ứng với những kích thích liên quan đến các giác quan. Thí dụ, có thể các em thấy sợ các tiếng động lớn hoặc chỉ ăn một loại thức ăn nào đó, và mặc một loại quần áo nào đó mà thôi
- Khả năng học hỏi

Nguyên nhân nào gây ra chứng Tự Bế?

Nguyên nhân của chứng bệnh này là sự phát triển không bình thường tại một vài khu vực ở não bộ. Đôi khi, chứng bệnh có nguyên nhân là sự rối loạn về yếu tố di truyền. Thường rất khó tìm ra được nguyên nhân gây ra sự phát triển bất bình thường ở óc. Nguyên nhân gây ra chứng Tự Bế không phải là phương pháp nuôi con, mà cũng không có cách nào có thể ngăn ngừa được chứng bệnh này cả. Các bác sĩ chuyên khoa y tế nhi đồng có thể giúp ý kiến quý vị trong việc dùng những phương pháp thử nghiệm thích hợp để xác định nguyên nhân chứng Tự Bế của con mình.

Những phương pháp hiện được dùng để trị chứng Tự Bế

Hiện chưa có loại thuốc nào hay phương pháp điều trị nào trị dứt được chứng Tự Bế. Một phương pháp hiện đang được thực hiện và có thể giúp cho bất cứ trẻ em nào mắc chứng bệnh kể trên là chương trình giáo dục được hoạch định kỹ lưỡng nhằm vào việc phát triển khả năng nói và giao tiếp của các em, kể cả việc các em chơi với trẻ em khác.¹ Chương trình giáo dục như vừa kể cần được thực hiện trước khi các em được năm tuổi.

Nếu con bị chứng Tự Bế, làm cách nào có thể hiểu con được?

Điểm quan trọng là cần phải hiểu con em mình nói năng, giao tiếp và học hỏi như thế nào (nó hoàn toàn khác hẳn với việc các con em khác của quý vị nói năng, giao tiếp và học hỏi). Những người có thể giúp quý vị hiểu rõ con mình gồm các thầy, cô được huấn luyện đặc biệt để dạy dỗ các em bị chứng tự bế hoặc một nhà chuyên môn về khoa ngôn chứng trị liệu (speech

¹ (Janzen, 1999)

pathologist). Họ sẽ giúp quý vị hiểu hành động hay lối xử sự của con mình và giúp quý vị lựa chọn các phương pháp giáo dục thích hợp với trường hợp của các em.

Thí dụ, trẻ em bị chứng tự bế:

- Là những người học bằng cách quan sát - cách hay nhất để giúp các em thu nhận hay xử dụng các dữ kiện là được chỉ cho *thấy*, chứ không phải bằng *lời nói*²
- Gặp khó khăn trong việc hiểu được những câu nói hay lời dặn dài dòng
- Có thể học và đáp ứng được với các luật lệ và thói quen, đặc biệt là nếu các em được chỉ cho thấy
- Có thể có trí nhớ tốt, đặc biệt là đối với những vấn đề gì đó hay vật nào đó các em thấy hay nghe nhiều lần. Đôi khi các em có thể nhớ nguyên cả một màu đối thoại trong một đoạn phim các em thích, hay cốt truyện trong một cuốn sách các em đã đọc qua, hoặc nhớ được con đường từ nhà đến vườn trẻ. Vì những khả năng học được bằng cách này thường xảy ra mà không cần phải có sự hiểu biết, quý vị cần kiểm soát lại bằng nhiều cách xem con mình có thực sự hiểu hay thu thập được những chi tiết mới học được không.

Dùng các đồ vật như thế nào để giúp các em học hỏi và giao tiếp?

Có bốn phương pháp dùng đồ vật để giúp con học hỏi và giao tiếp. Những phương pháp này được liệt kê dưới đây và được sắp xếp theo thứ tự (đưa cho xem một vật thật) từ dễ hiểu đến khó hiểu hơn (cho em vẽ hình của vật đó).

(Dễ hiểu)

(Khó hiểu hơn)

1. Vật thật (thí dụ: hộp đựng nước cốt trái cây)
2. Một phần của vật đó (thí dụ: nhãn hiệu cắt từ hộp đựng nước cốt trái cây)
3. Hình ảnh (thí dụ: hình chụp hộp đựng nước cốt trái cây)
4. Hình vẽ (thí dụ: dùng các đường nét giản dị vẽ hộp đựng nước cốt trái cây)

Mục đích của phương pháp này là nhằm dạy cho các em từ từ nhận ra các đồ vật qua hình ảnh từ dễ đến khó. Nó sẽ làm tăng khả năng nói và giao tiếp của các em. Tuy nhiên, nếu được đưa cho xem những hình ảnh quá trừu tượng có thể sẽ không giúp các em hiểu được ngôn ngữ. Do đó, điểm quan trọng là nên bắt đầu bằng các đồ vật thật (toàn thể) trước đã, rồi từ từ đưa cho các em xem hình chụp các đồ vật đó, trước khi cho em xem hình vẽ.

Nếu không chắc chắn mình nên bắt đầu như thế nào để giúp dạy con em mình học, nói năng và giao tiếp ở nhà, quý vị nên liên lạc với thầy/cô hoặc một nhà chuyên môn về khoa ngôn chứng trị liệu (chuyên viên trị các tật về nói hoặc xử dụng ngôn ngữ).

Làm cách nào đối phó với tính nết và hành động của các em?

Một điểm cần nhớ khi phải đối phó với tính nết hay hành động của các em là những hành động ấy có thể liên quan đến việc các em muốn bộc lộ một tâm trạng nào đó. Khi tìm cách giải quyết vấn đề vừa nêu, điểm quan trọng là cần tìm hiểu xem đằng sau những cử chỉ hay hành động của các em hàm chứa những gì:

- Con em của quý vị có thể tìm cách báo cho cha mẹ mình biết các em đang sợ hãi, lo lắng, bực dọc; đang ốm đau hoặc mệt mỏi.
- Hành động đó cũng có thể nhằm báo cho quý vị biết em đang cần được sự thúc đẩy. Thí dụ các em cứ liên tiếp xoay vòng vòng, lắc lư qua lại, cụng đầu vào vật gì đó, hoặc cứ luôn tay sắp xếp các đồ vật.

---

² (Hodgdon, 1995)

- Tuy nhiên, không phải lúc nào quý vị cũng có thể tìm ra lý do tại sao con mình lại có cử chỉ hay hành động như vậy.

Những phương pháp dùng đối phó hoặc thay đổi tính nết hay hành động của các em gồm:

- Thay đổi môi trường chung quanh giúp các em thấy thoải mái hơn. Thí dụ nghiên cứu kỹ lưỡng những sinh hoạt hay thói quen hàng ngày và sắp xếp cho có hệ thống nhằm giúp các em dễ dàng học hỏi, thu nhận.
- Dạy các em cách biểu lộ để dễ dàng bộc lộ nhu cầu và tâm trạng của mình. Phương pháp này thường đi kèm với những đồ vật hay hình ảnh giúp cho các em dễ thấy, dễ hiểu như đã nói ở trên.
- Chữa trị bất cứ chứng bệnh nào có thể làm cho tính nết và hành động các em thay đổi
- Dạy con cách nghỉ ngơi thoải mái bằng những sinh hoạt mang tính chất êm dịu, nhẹ nhàng; thí dụ đánh đu, nghe hoặc chơi nhạc, xem truyền hình hay phim ảnh, và tạo cho các em có cơ hội được tự do chơi hoặc nghỉ ngơi một mình mà không đòi hỏi con lúc nào cũng phải làm theo ý mình muốn.
- Đưa ra những biện pháp nhằm giúp các em làm quen với bất cứ những thay đổi nào trong thói quen hàng ngày.
- Dùng những loại thuốc có tác dụng giúp các em bớt lo lắng và thay đổi những cử chỉ hay hành động lặp đi, lặp lại.

Nếu cần giúp đỡ phải làm gì?

Nhiều phụ huynh thấy việc tham gia các buổi nói chuyện hay các khóa hội thảo về chứng tự bế để có dịp thảo luận với các phụ huynh khác có con em cũng mắc chứng này rất hữu ích. Dưới đây là những cơ quan hoặc tổ chức có thể giúp đỡ quý vị:

- Hội Giúp Đỡ Những Người Bị Chứng Tự Bế NSW (Autism Association of NSW) địa chỉ liên mạng: www.autismnsw.com.au
- Đường Dây Hướng Dẫn về Chứng Tự Bế (Autism Information Line)
- Đường Dây Hướng Dẫn Về Việc Ngăn Ngừa Các Chứng Bệnh Ở Trẻ Thơ (Early Childhood Intervention Info Line)

Muốn tìm địa chỉ hay số điện thoại của các cơ quan này xin quý vị xem Niên Giám Điện Thoại Trắng cho khu vực nội thành Sydney.

Nhờ bác sĩ gia đình giới thiệu đến:

- Toán Giúp Đỡ Ngăn Ngừa Các Chứng Bệnh (Early Intervention Support Team) trong khu vực địa phương (thuộc Bộ Đặc Trách Về Người Già, Tật Nguyền và Chăm Sóc Tại Gia) - nếu con em của quý vị hơi chậm phát triển về mặt trí tuệ
- Trung Tâm Y Tế Cộng Đồng địa phương
- Bác sĩ nhi khoa

Nếu không thông thạo Anh Ngữ, quý vị có thể nhờ Ban Thông Dịch Qua Điện Thoại (TIS) liên lạc giúp mình ở số 131 450.

Quý vị còn có thể tìm đọc những tài liệu bằng Việt Ngữ ở địa chỉ trên lưới liên mạng <http://mhcs.health.nsw.gov.au> của cơ quan Giáo Dục Y Tế và Truyền Thông Đa Văn Hóa

Địa chỉ và số điện thoại tại các nơi nêu trên hoàn toàn chính xác trong lúc bài này được viết. Tuy nhiên vì các chi tiết này thường thay đổi, muốn cho chắc chắn xin quý vị xem lại trong niên giám điện thoại.

Những tài liệu cần tham khảo

Dodd, Susan: *Managing Problem Behaviours*. MacLennan & Petty, Sydney, 1994

Hodgdon, Linda: *Visual Strategies for Improving Communication*. Quirk Roberts Publishing, Michigan, 1995

Howlin, Pat: *Treating Children with Autism and Asperger Syndrome. A Guide for Parents and Professionals*. Chichester: Wiley (1998)

Janzen, Janice E.: *Autism: facts and strategies for Parents*. Therapy Skill Builders, USA, 1999

Sussman, Fern: *More Than Words*. A Hanen Centre Publication, Toronto, 1999

Quý vị cũng có thể đọc các tài liệu liên quan đến chứng tự kỷ từ các địa chỉ trên lưới liên mạng dưới đây:

- Autism: An introduction for parents and carers (National Autistic Society)
<http://www.nas.org.uk/nas/jsp/polopoly.jsp?d=121&a=2192>
(Available in Bengali, English, Gujarati, Hindi, Punjabi, Urdu)
- What is Autism? (Autism Association of NSW)
<http://www.autismnsw.com.au>
(Available in English, additional languages coming)
- Visual strategies for improving communication - for purchase
<http://www.usevisualstrategies.com/products.html>
(Available in English and Spanish)
- Overview of autism (Center for the Study of Autism)
<http://www.autism.com/ari/index.html>
(Available in Chinese, English, Italian, Japanese, Korean and Spanish)